

زیرکی در میدان انتخاب

چهل میدان در رویارویی با تضادها به دور از افراط و تفریط
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

زیرکی در میدان انتخاب

به وضوح در زندگی موقعیت‌هایی پیش می‌آید که لازم است بین دو ضد عملی انتخاب شود. از طرفی باید قاطع باشی ولی منعطف نیز، با برنامه باشی ولی سخت و شکننده نه، امیدوار باشی ولی با دغدغه و نگرانی، و ... اینها میدان‌های انتخابی هستند که اغلب به واسطه ناتوانی در تشخیص به افراط یا تفریط گرفتار می‌شوند و البته زینت عمل توسط شیطان نیز در همین میدان‌ها جلوه می‌کند. شناخت و شناساندن این میدان‌ها و تشخیص تعادل در آنها یکی از مهم‌ترین وظایف عبودیت ماست. روایات اهل بیت علیهم السلام کسی را که دارای چنین توانی است را فردی دارای فراست و زیرکی معرفی می‌کنند و اساسا بالا بودن قدرت بصیرت هر کسی را از این ناحیه می‌سنجند. شناخت این میدان‌ها برای هر کس می‌خواهد به توفیقات ربّانی دست یابد ضروری است و به ویژه برای کسانی که عهده‌دار مسئولیتی ولو در سمت برادری، مادری و پدری هستند توصیه می‌شود.

مقدمه

مدیریت توان‌های خود بر مبنای حکم خداوند اساس دین‌داری و مسلمان بودن است که انسان را به اعتدال و دوری از افراط و تفریط سوق می‌دهد. هنر انسان، زندگی در بین تضادها و تصمیم‌گیری به موقع در محل‌های انتخاب است. خالی بودن از این هنر به معنای پذیرفتن ناکامی و نرسیدن به مقاصد است. خداوند در قرآن با بیان‌های گوناگونی انسان را به این امر دعوت کرده است. از جمله می‌توان به آیه زیر از سوره مبارکه نحل اشاره کرد:

زیرکی در میدان انتخاب

چهل میدان در رویارویی با تضادها به دور از افراط و تفریط
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (٩٠)

به یقین خداوند به عدالت و نیکی کردن و ادای حقوق خویشاوند (خود و خویشاوند معصوم پیامبر) فرمان می‌دهد، و از گناهان بسیار زشت و عمل‌های ناپسند و تعدی و تجاوز بازمی‌دارد. شما را پند می‌دهد، باشد که تذکر یابید.

بنابر آنچه در تعریف «عدالت» آمده آن را دوری از افراط و تفریط در امور، چه فردی و چه اجتماعی معرفی کرده‌اند که اساس شکل‌گیری عمل صالح در هر زمان و مکانی است. خداوند کسانی را که این «عدالت» در آنها محقق شده است و قدرت دوری از افراط و تفریط یافته‌اند، با کلمه «حنیف» معرفی کرده است.

علامه مصطفوی در کتاب لغت خود «حنیف» را فرد دارای وقار، آرامش، سلامت، دور از افراط و تفریط و دور از رفتارهای خشن و دور از حق معرفی کرده است. برای «حنیف» شدن و نیز عمل به عدل، مراقبت در میدان‌هایی که انسان را به افراط یا تفریط می‌کشاند ضروری است.

شناخت این میدان‌ها به ما کمک می‌کند تا امکان تحقق اعتدال را در خود بیشتر فراهم کنیم. این میدان‌ها که نوعاً در تضادها قرار دارند افراد را گیج و حیران می‌کند. به عنوان مثال در میدان تصمیم‌گیری هم باید سریع بود و هم اهل تأنی و دقت، و این دو ضد یکدیگر است و نوعاً انسان‌ها نمی‌توانند این دو را با هم داشته باشند، وقتی در سرعت قرار می‌گیرند دقت خود را از دست می‌دهند و وقتی دقت خود را بالا می‌برند سرعتشان کم می‌شود و فرصت را از دست می‌دهند.

زیرکی در میدان انتخاب

چهل میدان در رویارویی با تضادها به دور از افراط و تفریط
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

قدرت برنامه‌ریزی بالا و نیز مدیریت، منوط به بهره‌مندی از تضادها در یک زمان است. این توان به تدریج در افراد شکوفا می‌شود و با آموزش، امکان تحقق آن افزایش می‌یابد.

این کتاب که در ادامه کتاب چهل اقدام در صالح‌سازی اعمال قرار دارد، در صدد است تا چهل میدان زندگی را که زیرکی انسان مؤمن محک می‌خورد شناسایی کند و با توجه به روایات حضرت امیر علیه السلام توفیق رویارویی صحیح و به دور از افراط و تفریط در این میدان‌های انتخاب را افزایش دهد.

طبیعی است توان این مراقبت گوهر زیرکی و چابکی در انتخاب را در فرد شکوفا می‌سازد و انسان مؤمن را از نورانیت بیشتری برخوردار می‌کند و او را به مقام این توصیف از امیر المؤمنین علیه السلام می‌رساند.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَامَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ هَمَّامٌ وَكَانَ عَابِدًا نَاسِكًا مُجْتَهِدًا إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ يَخْطُبُ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ صِفْ لَنَا صِفَةَ الْمُؤْمِنِ كَأَنَّا نَنْظُرُ إِلَيْهِ فَقَالَ: يَا هَمَّامُ! الْمُؤْمِنُ هُوَ الْكَيْسُ الْفَطِنُ بِشْرُهُ فِي وَجْهِهِ وَ...

امام صادق علیه السلام فرمود: مردی که نامش همّام، و خداپرست و عابد و ریاضت‌کش بود، در برابر امیر المؤمنین علیه السلام که سخنرانی می‌فرمود برخاست و گفت: یا امیر المؤمنین! اوصاف مؤمن را برای ما آن طور بیان کن که گویا در برابر چشم ماست و به او می‌نگریم، فرمود: ای همّام! مؤمن همان انسان زیرک و باهوشی است که...

خواندن این کتاب به افراد زیر توصیه می‌شود:

۱. کسانی که مایلند به واسطه نور الهی بصیرت یابند و در عرصه‌های مختلف زندگی پرتوان و پرعمل و کم‌خطا و پراثر ظاهر شوند.

زیرکی در میدان انتخاب

چهل میدان در رویارویی با تضادها به دور از افراط و تفریط
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

۲. کسانی که در سمت مدیریتی مشغول به ایفای نقش هستند. حیطه این مدیریت می تواند خانواده یا مدرسه و یا گروهی از دوستان باشد.

۳. کسانی که با چهل اقدام در صالح سازی اعمال خود را برای انتخاب های جریان ساز آماده کرده اند و در صدد کشف عرصه های عمل صالح هستند.

۴. کسانی که دوره بلوغ عاطفی یعنی بلوغ دوره چهارم خود را طی کرده اند و به دستیابی به بلوغ لَبّی یا دستیابی به مقام اولو الالباب و نیز بلوغ عبودیتی یا دستیابی به مقام عباد می اندیشند.

مطالب این کتاب عطیه ای از جانب حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام است زیرا به یمن میلاد ایشان به زینت طبع آراسته گردید.

عناوین فصول این کتاب عبارتند از:

فصل اول: رابطه با خدا

فصل دوم: رابطه با خود

فصل سوم: رابطه با کارها و نتایج آنها

فصل چهارم: رابطه با مردم

فصل پنجم: تقابل با دیگران

خاتمه: صفات مؤمنین و متقین